

Konstytucja RP. Rozdział III – Źródła prawa

- [Wprowadzenie](#)
- [Przeczytaj](#)
- [Film](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Europejska Konwencja o funkcjach konsularnych*, dostępny w internecie: vilp.de [dostęp 5.05.2020 r.].
- Źródło: *Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 16.02.2021 r.].

- Źródło: *Wyrok z 27 maja 2003 r., K 11/03 Referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej*, dostępny w internecie: trybunal.gov.pl [dostęp 5.05.2020 r.].
- Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.05.2020 r.].
- Źródło: *Karta Narodów Zjednoczonych*, dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 5.05.2020 r.].

Konstytucja RP. Rozdział III – Źródła prawa

Źródło: domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Repetitorium**”.

W tym materiale powtórzymy wiadomości z jednego z działów wiedzy o społeczeństwie. Powtórzenie opierać się będzie na zestawie ćwiczeń interaktywnych z zakresu trzeciego rozdziału konstytucji oraz na pracy z tekstami źródłowymi i multimediami. W dalszej części znajdują się dokładniejsze informacje na temat tego, jak czytać polecenia oraz odpowiadać na pytania. Podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę.

Twoje cele

- Wyjaśnisz, czym są publikatory, i wskażesz ich rodzaje.
- Wymienisz źródła prawa RP.
- Scharakteryzujesz najważniejsze zapisy z rozdziału trzeciego Konstytucji RP.
- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń.

Dla zainteresowanych

**Konstytucja RP.
Preambuła, rozdział I i II**

**Konstytucja RP. Rozdział
IV – Sejm i Senat.
Procedura legislacyjna**

**Konstytucja RP. Rozdział
V – Prezydent RP**

**Konstytucja RP. Rozdział
VI – Rada Ministrów
i administracja rządowa**

**Konstytucja RP. Rozdział
VII – Samorząd
terytorialny**

**Konstytucja RP. Rozdział
VIII – Sądy i trybunały.
Sąd Najwyższy**

**Konstytucja RP. Rozdział
IX – Organy kontroli
państwowej i ochrony
prawa. Organy
konstytucyjne**

**Konstytucja RP. Rozdział
X – Finanse publiczne**

**Konstytucja RP. Rozdział
XI – Stany nadzwyczajne**

**Konstytucja RP. Rozdział
XII – Zmiana Konstytucji
RP**

Przeczytaj

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.). Przede wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, jak rozumieć polecenia w zadaniach różnego typu:

Pamiętajcie, że odpowiedź musi odnosić się do źródła – błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby osoba odpowiadająca na pytanie umiejętnie połączyła analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bójcie się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołujcie się do podanych źródeł. Pamiętajcie również o tym, by wczytywać się w polecenia – czasem wiedza własna nie jest potrzebna, czasem tekst to tylko inspiracja, a innym razem należy połączyć wiedzę z interpretacją tekstu.

Konstytucja RP. Rozdział III – Źródła prawa

Art. 87

1. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są: Konstytucja, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe oraz rozporządzenia.
2. Źródłami powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej są na obszarze działania organów, które je ustanowiły, akty prawa miejscowego.

Art. 88

1. Warunkiem wejścia w życie ustaw, rozporządzeń oraz aktów prawa miejscowego jest ich ogłoszenie.
2. Zasady i tryb ogłaszania aktów normatywnych określa ustawa.
3. Umowy międzynarodowe ratyfikowane za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie są ogłaszane w trybie wymaganym dla ustaw. Zasady ogłaszania innych umów międzynarodowych określa ustawa.

Art. 89

1. Ratyfikacja przez Rzeczpospolitą Polską umowy międzynarodowej i jej wypowiedzenie wymaga uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie, jeżeli umowa dotyczy:

- pokoju, sojuszy, układów politycznych lub układów wojskowych,
- wolności, praw lub obowiązków obywatelskich określonych w Konstytucji,
- członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacji międzynarodowej,
- znacznego obciążenia państwa pod względem finansowym,
- spraw uregulowanych w ustawie lub w których Konstytucja wymaga ustawy.

2. O zamiarze przedłożenia Prezydentowi Rzeczypospolitej do ratyfikacji umów międzynarodowych, których ratyfikacja nie wymaga zgody wyrażonej w ustawie, Prezes Rady Ministrów zawiadamia Sejm.

3. Zasady oraz tryb zawierania, ratyfikowania i wypowiedzania umów międzynarodowych określa ustawa.

Art. 90

1. Rzeczpospolita Polska może na podstawie umowy międzynarodowej przekazać organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach.

2. Ustawa, wyrażająca zgodę na ratyfikację umowy międzynarodowej, o której mowa w ust. 1, jest uchwalana przez Sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów oraz przez Senat większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby senatorów.

3. Wyrażenie zgody na ratyfikację takiej umowy może być uchwalone w referendum ogólnokrajowym zgodnie z przepisem art. 125.

4. Uchwałę w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację podejmuje Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Art. 91

1. Ratyfikowana umowa międzynarodowa, po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi część krajowego porządku prawnego i jest bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.

2. Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma

pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową.

3. Jeżeli wynika to z ratyfikowanej przez Rzeczpospolitą Polską umowy konstytuującej organizację międzynarodową, prawo przez nią stanowione jest stosowane bezpośrednio, mając pierwszeństwo w przypadku kolizji z ustawami.

Art. 92

1. Rozporządzenia są wydawane przez organy wskazane w Konstytucji, na podstawie szczegółowego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania.

Upoważnienie powinno określać organ właściwy do wydania rozporządzenia i zakres spraw przekazanych do uregulowania oraz wytyczne dotyczące treści aktu.

2. Organ upoważniony do wydania rozporządzenia nie może przekazać swoich kompetencji, o których mowa w ust. 1, innemu organowi.

Art. 93

1. Uchwały Rady Ministrów oraz zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów mają charakter wewnętrzny i obowiązują tylko jednostki organizacyjnie podległe organowi wydającemu te akty.

2. Zarządzenia są wydawane tylko na podstawie ustawy. Nie mogą one stanowić podstawy decyzji wobec obywateli, osób prawnych oraz innych podmiotów.

3. Uchwały i zarządzenia podlegają kontroli co do ich zgodności z powszechnie obowiązującym prawem.

Art. 94

Organy samorządu terytorialnego oraz terenowe organy administracji rządowej, na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie, ustanawiają akty prawa miejscowego obowiązujące na obszarze działania tych organów. Zasady i tryb wydawania aktów prawa miejscowego określa ustawa.

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Warunkiem wejścia w życie wszelkich normatywnych aktów prawnych jest ich ogłoszenie.

Umowy międzynarodowe

Umowy międzynarodowe zawiera Rada Ministrów. Ratyfikuje lub wypowiada je Prezydent RP. Niektóre umowy międzynarodowe wymagają do ratyfikacji lub wypowiedzenia uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie. Dotyczy to następujących rodzajów umów:

- pokoju, [sojuszy](#), układów politycznych lub układów wojskowych;
- umów regulujących wolności, prawa lub obowiązki obywatelskie określone w konstytucji;
- członkostwa Rzeczypospolitej Polskiej w organizacji międzynarodowej;
- znacznego obciążenia państwa pod względem finansowym;
- spraw uregulowanych w ustawie.

Szczególny tryb ratyfikacji przewidziano dla umów międzynarodowych, w których RP przekazuje organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach (art. 90). Zgoda na ratyfikację takiej umowy może być wyrażona w drodze referendum lub ustawy uchwalonej przez sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, a następnie przez senat z zastosowaniem tych samych warunków.

O wyborze jednej z tych ścieżek ratyfikacyjnych decyduje sejm w drodze uchwały podjętej [bezwzględną większością](#) głosów, w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Ratyfikowana umowa międzynarodowa po jej ogłoszeniu w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej staje się częścią krajowego porządku prawnego i jest stosowana bezpośrednio. Umowa ratyfikowana za zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawami w razie niemożności ich pogodzenia. Umowa konstytuująca organizację międzynarodową również nadaje prawu stanowionemu przez taką organizację sankcję bezpośredniej stosowalności oraz pierwszeństwa w przypadku kolizji z innymi ustawami. Przykładem takich norm będą akty ustawodawcze Unii Europejskiej (euroustawy).

Publikatory

Jednym z warunków wejścia w życie normatywnego aktu prawnego jest jego publikacja. Konstytucja oraz ustawa z 2000 r. określają rodzaje publikatorów i ogłaszanych w nich aktów.

Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

Akty normatywne zawierające źródła prawa powszechnie obowiązującego na terenie całego państwa, np. Konstytucja RP, ustawy, ratyfikowane umowy międzynarodowe, rozporządzenia, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustaw.

Monitor Polski

Akty normatywne o charakterze wewnętrznym, np. uchwały Rady Ministrów, zarządzenia Prezesa Rady Ministrów i ministrów.

Akty prawne w sprawach jednostkowych, np. postanowienia Prezydenta RP o nadaniu orderu/odznaczenia, orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego co do sporu kompetencyjnego między centralnymi konstytucyjnymi organami państwa.

Dziennik Urzędowy Województwa

Akty prawa miejscowego, np. rozporządzenia wojewody, uchwały organów stanowiących samorządu terytorialnego.

Słownik

sojusz

układ o wspólnym działaniu; obejmuje dwa lub więcej państw; ma na celu doprowadzenie do osiągnięcia konkretnego zamierzenia

większość bezwzględna

większość osiągnięta, gdy w trakcie głosowania liczba głosów za wnioskiem jest większa od sumy głosów przeciw i wstrzymujących się

Film

Polecenie 1

Zapoznaj się z filmem i wykonaj ćwiczenie.

Ustawy międzynarodowe
a Konstytucja RP

Film dostępny pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/Dyj5jgvbf>

Źródło: Englishsquare.pl sp. z o.o., licencja: CC BY-SA 3.0.

Film nawiązujący do treści materiału - dotyczy ustaw międzynarodowych a Konstytucji RP.

Ćwiczenie 1

Wypisz najważniejsze pojęcia pojawiające się w filmie i je wyjaśnij.

pojęcie:

wyjaśnienie:

pojęcie:

wyjaśnienie:

pojęcie:

wyjaśnienie:

pojęcie:

wyjaśnienie:

pojęcie:

wyjaśnienie:

Ćwiczenie 2

Na podstawie filmu i innych źródeł zrekonstruuj hierarchię aktów prawnych w Polsce.

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Dokończ zdanie.

Zgoda na ratyfikację umowy międzynarodowej, w której RP przekazuje organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach, może być wyrażona w drodze referendum lub ustawy uchwalonej przez...

- sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, a następnie przez senat z zastosowaniem co najmniej 1/3 głosów.
- sejm większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, a następnie przez senat z zastosowaniem tych samych warunków.
- senat większością 2/3 głosów w obecności co najmniej 1/3 ustawowej liczby posłów, a następnie przez senat z zastosowaniem tych samych warunków.
- senat większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów, a następnie przez sejm z zastosowaniem tych samych warunków.

Ćwiczenie 2

Wymień źródła powszechnie obowiązującego prawa Rzeczypospolitej Polskiej.

Zaznacz odpowiedzi najbliższe twoim i sprawdź, czy są poprawne.

Porównaj swoją odpowiedź

Ćwiczenie 3

Zdecyduj, które stwierdzenia są prawdziwe, a które fałszywe.

Stwierdzenie	Prawda	Fałsz
Umowy międzynarodowe zawiera Rada Ministrów.	☐	☐
Uchwały Rady Ministrów i zarządzenia Prezesa Rady Ministrów nie podlegają kontroli.	☐	☐
Senat podejmuje uchwałę w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację.	☐	☐

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

“ Karta Narodów Zjednoczonych

My, Ludy Narodów Zjednoczonych, zdecydowane uchronić przyszłe pokolenia od klęski wojny, która dwukrotnie za naszego życia wyrządziła ludzkości niewypowiedziane cierpienia, przywrócić wiarę w podstawowe prawa człowieka, godność i wartość jednostki, równość praw mężczyzn i kobiet oraz narodów wielkich i małych (...)

i w tym celu

postępować tolerancyjnie i żyć ze sobą w pokoju jak dobrzy sąsiedzi, zjednoczyć swe siły dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa (...) postanowiliśmy zjednoczyć nasze wysiłki dla wypełnienia tych zadań.

Źródło: *Karta Narodów Zjednoczonych*, dostępny w internecie: unic.un.org.pl [dostęp 5.05.2020 r.].

Rozstrzygnij, czy poniższa umowa międzynarodowa jest umową bilateralną. Swoje zdanie uzasadnij.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

“ Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.

Artykuł 1

1. Wszystkie narody mają prawo do samostanowienia. Z mocy tego prawa swobodnie określają one swój status polityczny i swobodnie zapewniają swój rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny.
2. Wszystkie narody mogą swobodnie rozporządzać dla swoich celów swymi bogactwami i zasobami naturalnymi bez uszczerbku dla jakichkolwiek zobowiązań wynikających z międzynarodowej współpracy gospodarczej, opartej na zasadzie wzajemnych korzyści, oraz z prawa międzynarodowego. W żadnym przypadku nie można pozbawiać narodu jego własnych środków egzystencji.

Źródło: *Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych otwarty do podpisu w Nowym Jorku dnia 19 grudnia 1966 r.*, dostępny w internecie: isap.sejm.gov.pl [dostęp 16.02.2021 r.].

Wskaż, w jakim organie publikacyjnym została ogłoszona powyższa umowa.

Dzienniku Urzędowym Ministra Spraw Zagranicznych

Dzienniku Urzędowym Województwa

Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej

Dzienniku Urzędowym RP „Monitor Polski”

Ćwiczenie 6

Zapoznaj się ze stwierdzeniem i wykonaj polecenie.

Stwierdzenie

Ratyfikacja umowy międzynarodowej w Polsce jest dokonywana przez Prezydenta RP.

Dokończ zadanie.

Opisany w tekście etap zawarcia umowy międzynarodowej to...

- rozpoczęcie i prowadzenie negocjacji.
- podpisanie umowy.
- wyrażenie zgody na podpisanie umowy międzynarodowej.
- przyjęcie tekstu umowy.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym oraz opisem sytuacji i wykonaj polecenie.

“ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.

Art. 90

4. Uchwałą w sprawie wyboru trybu wyrażenia zgody na ratyfikację podejmuje Sejm bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów.

Źródło: *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.*, dostępny w internecie: sejm.gov.pl [dostęp 5.05.2020 r.].

Opis sytuacji

W sejmie odbyło się głosowanie nad wyborem trybu ratyfikacji w referendum ogólnokrajowym. Za opowiedziało się 200 posłów, przeciw – 150, a wstrzymało się od głosu 51 głosujących.

Wyjaśnij, czy w opisanej sytuacji uchwalono przeprowadzenie referendum.

Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenie.

“ Wyrok z 27 maja 2003 r., K 11/03 Referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej

Ratyfikacja umów międzynarodowych należy do kompetencji Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W niektórych sprawach na ratyfikację wymagana jest zgoda parlamentu wyrażona w ustawie przyjmowanej w zwykłym trybie ustawodawczym (art. 89 ust. 1 Konstytucji). Odmienne reguły – określone w art. 90 Konstytucji – dotyczą wyrażenia zgody na ratyfikację umowy międzynarodowej, na podstawie której Rzeczpospolita Polska przekazuje organizacji międzynarodowej lub organowi międzynarodowemu kompetencje organów władzy państwowej w niektórych sprawach. Taką umową jest w szczególności traktat akcesyjny.

Źródło: *Wyrok z 27 maja 2003 r., K 11/03 Referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej*, dostępny w internecie: trybunal.gov.pl [dostęp 5.05.2020 r.].

Wyjaśnij, czy w Polsce nastąpiła ratyfikacja w trybie art. 90 Konstytucji RP.

Dla nauczyciela

Autorka: Paulina Wierzbińska

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie, Wiedza o społeczeństwie 2022, Historia i teraźniejszość

Temat: Konstytucja RP. Rozdział III – Źródła prawa

Grupa docelowa:

III etap edukacyjny, liceum ogólnokształcące, technikum, zakres podstawowy

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

V. Prawo w Rzeczypospolitej Polskiej.

Uczeń:

2) przedstawia źródła prawa w Rzeczypospolitej Polskiej – wykazuje szczególną moc konstytucji; przedstawia procedurę ustawodawczą.

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie;
- kompetencje w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- wyjaśnia, czym są publikatory, i wskazuje ich rodzaje;
- wymienia źródła prawa RP;
- charakteryzuje najważniejsze zapisy z rozdziału trzeciego Konstytucji RP;
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń

Strategie nauczania:

- konstruktywizm;
- konektywizm;

- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- burza mózgów;
- analiza tekstu źródłowego;
- quiz;
- rozmowa nauczająca z wykorzystaniem ćwiczeń interaktywnych.

Formy zajęć:

- praca indywidualna;
- praca w grupach;
- praca w parach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami i dostępem do internetu, słuchawki;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- flipcharty i markery;
- pudełko na pytania uczniów.

Przebieg lekcji

Przed lekcją

1. Uczniowie zapoznają się z e-materiałem.
2. Następnie na pojedynczych kartkach zapisują 5 pytań dotyczących tematu lekcji.

Faza wstępna

1. Nauczyciel przedstawia temat lekcji.
2. Uczniowie na podstawie wiadomości zdobytych przed lekcją proponują cele zajęć.
3. Nauczyciel prosi uczniów, aby do pudełka wrzucili przygotowane w domu pytania.

Faza realizacji

1. Podział klasy na grupy czteroosobowe. Zespoły otrzymują arkusze flipcharta i markery. Grupy wybierają osobę koordynującą pracę grupy.
2. Nauczyciel losuje pytania, grupy zapisują odpowiedzi na flipcharcie. Po wyznaczonym czasie koordynatorzy grup czytają odpowiedzi. Nauczyciel przyznaje punkty, a w razie

konieczności wspólnie z uczniami koryguje wypowiedzi.

3. Nauczyciel decyduje, po ilu rundach gra się kończy. Może przyznać grupom oceny częściowe za ich pracę.

4. Uczniowie pojedynczo lub w parach wykonują wskazane przez nauczyciela ćwiczenia interaktywne, a następnie wspólnie omawiają odpowiedzi.

Faza podsumowująca

1. Uczniowie wspólnie redagują wnioski po lekcji. W formie notatki zapisują je w zeszytach.

Praca domowa:

Wykonaj pozostałe ćwiczenia interaktywne.

Materiały pomocnicze:

Karta Narodów Zjednoczonych, unic.un.org.pl.

Europejska konwencja o funkcjach konsularnych, vilp.de.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., sejm.gov.pl.

Wyrok z 27 maja 2003 r., K 11/03 Referendum w sprawie przystąpienia do Unii Europejskiej, trybunal.gov.pl.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimediu:

Film może pomóc w przygotowaniu się do testu sprawdzającego wiedzę.